

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Petri Ridolphini J. C. Nobilis Cortonensis, Patritiiqve
Romani, Ac Protonotarii Apostolici, De ordine procedendi
in Iudiciis in Romana Curia Praxis Recentior**

Ridolfini, Pietro

Coloniae Agrippinae, 1680

Caput Primum. De Causis ordinariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99137](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99137)

P E T R I
R I D O L P H I N I J. C.
N O B I L I S C O R T O N E N S I S ,
P A T R I T I I Q U E R O M A N I
D E O R D I N E P R O C E D E N D I I N I V D I C I I S
I N R O M A N A C V R I A

Praxis recentior.

P A R S I I I .

S V M M A R I V M , C A P . I .

- A** V D. Cam. quas causas summarie, & manu regia, aut alias, prout in Beneficialibus cognoscere valeat, juxta ejus ordinarias facultates.
- 1 Causa quid sit.
- 2 Causa quibus modis accipitur.
- 3 Causa in quo differat à lite, & questione.
- 4 Causa judicialis ordinaria, seu iudicium ordinarium quid sit.
- 5 Ordo iudiciarius, ortum duxit à Deo in paradiso.
- 6 Deus Sententiam, à qua non dabatur appellatio, statim exequutus fuit contra Adam, prout fecerat contra Angelos reprobos.
- 7 Ordo iudiciarius quid sit.
- 8 Ordo iudiciarius, ingenio Majorum inventus, non est pratermittendus.
- 9 Ordo ubi non est, ibi confuso, nihil boni est.
- 10 Citatio est fundamentum ordinis iudiciarii.
- 11 Ordo iudicij in quibus propriè consistat.
- 12 Sententia in causis ordinariis lata, iuris ordine non servato, est nulla.
- 13 Praeposteratio ordinis in substantialibus reddit a boni nullam.
- 14 Praeposteratio ordinis Mandati A. C. & etiam in re reddit captivam nullam.
- 15 Substantialia iudicij ordinarij, quorum omisio, vel praeposteratio reddit sententiam nullam, qua sunt.
- 16 Omisio, vel praeposteratio probationum publicationis Processus, & dilationum, non vitiat sententiam, nisi ab ea fuerit appellatum.
- 17 Cautionis praestatio potest omitti tam expressè, quam tacitè.
- 18 Quorum omisio, vel praeposteratio non vitiet Processum ante, vel post litem contestatam.
- 19 Omisio libelli in ordinariis reddit Processum nullum.
- 20 Ordo iudiciarius procedendi servandus est juxta Stylum loci, in quo causa ventilatur.
- 21 Non obstantibus Statutis loci, ubi Partes sunt oriunda.
- 22 In Decisorijs attenditur locus contractus.
- 23 In Curia in causis ordinariis sunt servandi termini substantiales, alias Sententia est nulla.
- 24 Sententia de partibus si in Processu substantialia iudicij, & mos regionis fuit servatus, non sit nulla, licet non fuerint servati termini substantiales, in Curia servari soliti.
- 25 Commissa causa de partibus in Rotæ in secunda, vel ulteriori instantia, servantur termini substantiales in prima, & quere.

P p p 2

27 Ordo

- 27 Ordo est servandus etiam in Sententia executione, & in quibus.
- 28 Si Pars non appellat à perverſione ordinis executionis, executio tranſit in iudicatum.
- 29 Ordo Iudicij ordinarij non eſt neceſſarius, quando non requiritur libellus.
- 30 Vbi Iudex procedit de facto, ordo Iudicij non requiritur.
- 31 In cauſa Fiſcali non requiritur ordo Iudiciarius, quando debitum eſt liquidum, & quare.
- 32 In articulo probationis Fama ordo Iudicij ordinarij non requiritur.
- 33 Ordo Iudicij non requiritur in Notarijs.
- 34 In executivis ordo eſt non ordo.
- 35 In ultima audientia in Rota ordo eſt, ordinem non ſervare.
- 36 Via ordinaria, & via executiva non ſunt contraria, ſed diverſe.
- 37 Via ordinaria electa non poteſt rediri ad executivam.
- 38 Contra Tertium eſt agendum viâ ordinariâ.
- 39 Indebitè ſolutum vigore obligationis Cameralis poteſt repeti viâ ordinariâ.
- 40 Contra habentem parem titulum agendum eſt viâ ordinariâ.
- 41 Inter plures Proviſos Apoſtolicos viâ ordinariâ eſt procedendum.
- 42 Qui non venit ex eadem vacatione, nec ex eodem fonte à Sede Apoſtolica, non habetur pro legitimo Contradictore.
- 43 Si unus ex Proviſis Apoſtolicis venit per reſignationem unius, & alter per obitum alterius, qui ſuit inmiſſus, eſt legitimus Contradictor.
- 44 Duo poſſunt diverſis reſpectibus eandem rem inſolidum poſſidere.
- 45 Cauſa ordinaria non poteſt eſſi à Partibus ſummaria.
- 46 Cauſa omnis in Rota dicitur prophana, exceptâ eâ, quæ eſt ſuper titulo Beneficij.
- 47 Cauſa, ut ſit Beneficialis, ſufficit quòd agatur de titulo Beneficij in re, vel ad rem, ſive in Petitio, ſive in Poſſeſſorio.
- 48 Clementina diſpendioſam loquitur de cauſis ſuper titulo Beneficij, & Beneficia tangentibus.
- 49 Ad cognoscendum an cauſa ſit Beneficialis, attenditur petitio Actoris.
- 50 Ius metiri debemus ab Actore in cauſa naturam cognoscendam.
- 51 Si petitur Beneficium alteri unitum, cauſa non eſt Beneficialis.
- 52 Si unio eſt temporalis, titulus Beneficij non excingitur, ſecus ſi eſt perpetua.
- 53 Si agitur de proprietate Beneficij cauſa non dicitur Beneficialis.
- 54 Cauſa Decimarum non eſt Beneficialis.
- 55 Cauſa Penſionis non eſt Beneficialis, ſed prophana.
- 56 Cauſa poſſiſſionis Beneficij non eſt Beneficialis, licet ſit cognoscenda coram Iudice Eccleſiaſtico.
- 57 Si agitur de privatione Beneficij ob delictum, cauſa non dicitur Beneficialis.
- 58 Si agitur ad canonizationem Gratie ſui regreſſus ob non ſolutionem Penſionis, cauſa eſt Beneficialis.
- 59 Si petitur quòd quis amoveatur, & Beneficium ſibi adjudicetur, cauſa eſt Beneficialis.
- 60 Si impugnatur in Sententia lata in cauſa Beneficiali cum condemnatione Expenſarum, ſolum propter expenſas cauſa adhuc eſt Beneficialis.
- 61 Si quis petat ſibi conferri Beneficium, cauſa eſt Beneficialis.
- 62 Si quis dicat, aliquem obtinuiſſe Beneficium, ſed fuiſſe poſtea privatum, vel privandum, cauſa eſt prophana, ſecus ſi petat illi privari, & Beneficium ſibi conferri.
- 63 Cauſa Beneficiales ſunt de ſui natura in Curia Romana traductæ.
- 64 Cauſe Beneficiales ſignanter ad Curiam devoluntur in gradu appellationis, ſervatâ formâ Clem. cauſam, de eſect.
- 65 Cauſe Beneficiales non ſolum in Curia, ſed etiam in Rota ſunt cognoscenda, ſervatâ formâ d. Clem.
- 66 Clementina cauſam, tantum procedit in Beneficialibus.
- 67 Si cauſe Beneficiales coram Ordinario aliquo reſpectu in prima inſtantia committi nequeunt, ſunt in Rota commutenda.
- 68 Cauſa eſt Beneficialis, ergo Rotali.
- 69 Cauſa Beneficiales reputantur magna, & periculofe.
- 70 Commiſſa cauſa in Rota ſimpliciter ſuper Beneficio cenſetur commiſſa tam in Petitio, quam in Poſſeſſorio.
- 71 Cauſa Beneficialis commiſſa in Rota, cenſetur omne jus d. ductum ab initio.
- 72 Cauſa Beneficialis non committitur in Rota, niſi fructus Beneficij excedant annum valorem ducatorum viginti quatuor, in Curia verd extra Rotam non committuntur, niſi aſcendant ad annum valorem ducatorum decem.
- 73 In Beneficialibus in Curia mortuo Reo, proceditur per Contradictas, nec eſt ulterius citandus Procurator.
- 74 Mortuo Actore poteſt Reus in cauſa Beneficiali procedere per Contradictas ad effectum abſolutoria.
- 75 In Beneficialibus per mortem Principaliſ expirat mandatum Procuratori.
- 76 In prophani citari debet Procurator dominus litis effectus, vel eo non exiſtente citandi ſunt Hæredes, vel Curator dandus Hæreditati jacenti.
- 77 Cauſa, quæ non eſt Beneficialis, nec Eccleſiaſtica, poteſt extra Statum Eccleſiaſticum cognosci à Iudice Eccleſiaſtico, & quando, & num. 78. & ſeqq.
- 78 Papa committit cauſas Criminiſ, etiam extra Statum Eccleſiaſticum, quando per viam denuntiationis Evangelice deſerantur ad Eccleſiam.
- 79 Iudex Eccleſiaſticus cognoscit cauſas prophanas, non Eccleſiaſticas, quando Iudices ſeculares non exhiberent Inſtituta complementum.
- 80 Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex cauſarum piarum.
- 81 Cognitio criminis Eccleſiaſtica, prout Simonia, & ſimilium, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.
- 82 Iudex Eccleſiaſticus poteſt procedere ex officio, quando agitur de periculo animarum.

- 83 Index Ecclesiasticus cognoscit de causa annexa, & accessoria spirituali.
- 84 Index Ecclesiasticus potest se immiscere Iurisdictioni seculari, quando Index secularis non intervenit.
- 85 Vacante Imperio Papa administrat.
- 86 Index Ecclesiasticus cui est Index causa Colonorum & Servorum Ecclesie, & similia, super rebus quas tenent ab Ecclesia.
- 87 Si est contentio inter Iudicem Ecclesiasticum, & secularem de Iurisdictione, solus Ecclesiasticus cognoscit an sua sit Iurisdictione.
- 88 Causa Ecclesiastica & Spirituales etiam extraneae sunt cognoscenda à Iudice Ecclesiastico.
- 89 Causas Ecclesiasticas esse à Iudice Ecclesiastico cognoscendas, nullus unquam Orthodoxus dubitavit.
- 90 Causa Ecclesiastica qua dicatur.
- 91 Civilis causa qua dicatur.
- 92 Causa merè civilis quando dicatur.
- 93 Causa Criminalis quando dicatur.
- 94 Causa merè Criminalis quando dicatur.
- 95 Causa mixta qua dicatur.
- 96 Causa praedictas quot modis considerari possint.
- 97 Causa status alicuius Personae dicitur causa praedicta.
- 98 Causa maiores ratione majoritatis praedictant minoribus illas contingentibus.
- 99 Pendente Iudicio universalis, ob eius praeminentiam, Iudicia particularia deferuntur.
- 100 Pendente causa Criminali ob illius praeminentiam, super sedetur in Civilis, licet una alteram non contingat.
- 101 Sententia lata in una, causa parit praedictum in alia illam contingente.
- 102 Commissa causa cum clausula Constito, quod causa Civilis praedictet Criminali, si causa Civilis est praedicta, prius de illa cognoscitur.
- 103 Et si causa Criminalis sit prius intentata, non obstantes dispositione Reformationis sel. rec. Pauli Quinti.
- 104 Si coram Iudice causa Civilis non consistit in probationibus accusatis, non est in causa Civilis super sedendum.
- 105 Pendente causa Iudicij Criminalis non efficit ut etiam coram Iudice Civilis non possit in causa Civilis peti Mantentio.
- 106 Querela data, post relaxatum Mandatum non facit super sederi in causa Civilis, nisi manifeste constet de falsitate.
- 107 Causa Civilis praedictat Criminali, quando Sententia lata in Civilis parit exceptionem rei iudicatam in Criminali.
- 108 Causa, qua non parit exceptionem rei iudicatam in alia non potest dici alteri praedicta.
- 109 Causa civilis praedictat Criminali, quando Sententia lata in causa civilis potest parere exceptionem rei iudicatam in Criminali.
- 110 Causa civilis est praedicta Criminali, quando illa resoluta resolvitur Criminali.
- 111 Causa civilis est praedicta Criminali, quando non possunt nisi ferri Sententia contraria à diversis Iudiciis.
- 112 Si causa civilis prius intentata praedictat Criminali, debet prius cognosci.
- 113 Si causa civilis & Criminalis non possunt infirmal terminare, & oriuntur ex eodem fonte, una finit potest ad aliam procedi, si tendat ad finem diversum.
- 114 Causa spirituales, de quibus Index Ecclesiasticus cognoscit, quae sint.
- 115 Causa Matrimonialis debet cognosci coram Iudice Ecclesiastico, etiam in Possessorio.
- 116 Causa Decimarum dicitur Spirituales.
- 117 Causa merè Spirituales quae sint.
- 118 Causa annexa Spirituales coram Iudice Ecclesiastico cognoscenda quae sint.
- 119 Causa super bonis Ecclesiasticis sunt Ecclesiastica, de quibus Index Ecclesiasticus cognoscit.
- 120 Causa Pensionis est Ecclesiastica, & debet à Iudice Ecclesiastico cognosci.
- 121 Causa spirituales, & persona Clericorum quoad fori privilegium pari passu ambulant.
- 122 Pendente causa Hereditatis coram Iudice laico, si oritur incidens Spirituale, debet cognitio huius incidentis remitti ad Iudicem Ecclesiasticum.
- 123 Pendente causa Natalium coram Ecclesiastico, Index laicus debet super sedere in causa Hereditatis.
- 124 Index Ecclesiasticus si Exemptus non probet, debet intimare Iudici seculari, ut procedat in causa Hereditatis.
- 125 In causa spirituali, vel quasi Index laicus non habet Iurisdictionem principaliter, nec incidenter.
- 126 Praesertim si Articulus habet questionem Iuris, vel facti & Iuris mixtum.
- 127 Index secularis tenetur observare res ab Ecclesiastico iudicatas.
- 128 Index Ecclesiasticus est maior Seculari.
- 129 Vbi Major apposuit manus, Minor se ingerere non potest, nec debet.
- 130 Laici sunt incapaces rei de sui natura Ecclesiasticae.
- 131 Concessio, vel prohibitio trahitur ad omne illud, per quod pervenitur ad id, quod conceditur, vel prohibetur.
- 132 Index laicus debet incidens Spirituale Clericatus remittere ad Iudicem Ecclesiasticum, & expectare donec illud decidatur.
- 133 Laicus est incapax incidentis merè spiritualis etiam incidenter, & de Iure civilis.
- 134 Laicus non potest efficit habilis ex consuetudine ad iudicandum super incidenti merè spirituali.
- 135 Processus fabricatus coram Laico super incidenti spirituali non valet, etiam Parte consentiente.
- 136 Privatus non potest dare Iurisdictionem spiritualement Iudici laico principaliter, aut aliis quomodolibet.
- 137 Dicere, quod Privatus possit dare Iurisdictionem in spiritualibus Iudici laico, est absurdum, & contra dispositionem claram Sacrorum Canonum.
- 138 A.C. potest audire, cognoscere, & terminare quascunque causas spirituales, Ecclesiasticas, & prophanas Personarum in eius facultatibus expressarum.
- 139 A.C. non potest cognoscere causas, quae coram Ordinariis sunt in partibus cognoscenda.
- 140 A.C. regulariter non habet in Beneficialibus Iurisdictionem.
- 141 Causa ad forum Ecclesiasticum pertinentes etiam Bene-

Beneficialis in prima instantia sunt in partibus coram Ordinariis locorum cognoscenda, & terminanda.

- 142 Cause, quæ juxta Canonicas Sanctiones, vel ex rescripto Summi Pontificis apud Sedem sunt tractanda, non possunt cognosci in partibus, etiam in prima instantia.
- 143 Causæ majores sunt in Romana Curia juxta Canonicas Sanctiones cognoscenda.
- 144 Cause super Articulis Fidei sunt causæ majores, & ob id in Curia cognoscenda.
- 145 Causæ concernentes periculum animæ sunt de majoribus.
- 146 Cause, in quibus agitur de interpretatione litterarum Apostolicarum, sunt cognoscenda in Curia.
- 147 Si agitur de inhabilitate Provisi, vel an causa sit obrepiticia, potest Ordinarius in partibus de causa indirecte cognoscere, si Pape non inferatur præjudicium.
- 148 Causæ appellationum ad Sedem Apostolicam sunt in Curia cognoscenda.
- 149 Curia quibus modis sumatur.
- 150 Curia in facultatibus A. C. quomodo accipitur.
- 151 Appellatione Curia simpliciter prolata venit per Antonianam Curia Romanam.
- 152 Curia unde dicitur.
- 153 Curiales unde dicitur.
- 154 Curia quid sit.
- 155 Sub nomine Curia qui sint censendi.
- 156 Curialium appellatione comprehenduntur etiam Cardinales, & eorum Familiares.
- 157 Romana Curia est caput Ecclesiæ.
- 158 Si est contentio inter Iudicem Ecclesiasticum & Sæcularem de jurisdictione, cognoscere de hoc Curia Romana, quæ est caput Ecclesiæ ob ejus præminentiam.
- 159 Romana Curia est idem quod Sedes Apostolica.
- 160 Idem est Beneficium vacare in Curia, vel apud Sedem.
- 161 Idem est causam esse devolutam ad Curiam, vel ad Sedem.
- 162 In Romana Curia dicitur adesse fons juris, & quare.
- 163 Romana Curia est, ubi est Papa.
- 164 Cardinales sunt Collaterales Pape.
- 165 Officialium appellatione omnes Romanam Curiam sequentes comprehenduntur.
- 166 Sequentes Romanam Curiam pro suis, vel alienis negotiis sunt sub jurisdictione A. C.
- 167 Causa Commissaria quæ dicitur.
- 168 In causis Beneficialibus proceditur summarie sine solemnitatibus iudicii ordinarij.
- 169 Causa Beneficialis debet esse brevior, quàm prophana.
- 170 Causa Beneficialis debet citò expediri, & quare.
- 171 In Tribunali A. C. in causis ordinariis requiritur Monitorium, & tela iudiciaria.

De Causis Ordinariis. Pars Tertia, Cap. I.

Superest, ut de causis Ordinariis, A. juxta ordinem superius propositum, disseramus. Quæ in re, ut quibus in causis, & inter quas Personas A. C. viâ ordinariâ procedere possit, manifestius appareat, animadvertendum est, quod Auditor Rev. Cam. Apost. juxta suas ordinarias facultates potest audire, cognoscere, & sine debito terminare, omnes & singulas causas Spirituales, Ecclesiasticas, & prophanas, B. ac quorumvis etiam ejusdem R. E. Cardinali, eorumque, ac Summi Pontificis Familiarium continuorum commensalium, necnon quorumcumque Prælatorum in Romana Curia degentium, ac etiam Imperatoris, Regum, Principum, ac Comitum, & Universitatum, Oratorum, necnon dictæ Curie Officialium, eandem Curiam sequentium, C. & Familiarium eorundem, & ipsius Curie causarum hujusmodi Auditoris, & Notariorum, ac eorum Familiarium, Campforum quoque, & quorumvis Mercatorum, ac Pensionum annuarum, super fructibus, redditibus, ac proventus Ecclesiasticis, & eorundem fructuum loco Pensionum hujusmodi reservatorum, & assignatorum, etiam si earum, & eorum solutio non sit in prædicta Curia, sed in partibus faciendâ.

Et quascunque alias etiam Commissariis causas, D. tam civiles, quàm criminales, & mixtas, conjunctim, vel divisim in eadem Curia quomodocunque, & qualitercunque motas, & movendas, & inter quascunque Partes, etiam per viam inquisitionis, aut ex officio quomodolibet pendentes, & quæ per appellationem à gravaminibus illatis, & inferri cõminatis, seu Sententiis definitivis, seu interlocutoriis à quibusvis Judicibus ordinariis, & Arbitris, atque Arbitratoribus in Curia, & Urbe prædictis (Vicario Pape, ac Governatore, & Senatore Urbis, ac Judicibus Capitolinis duntaxat exceptis) & extra eam à quibuscunque Judicibus ordinariis, vel delegatis, seu Arbitris, vel Arbitratoribus, ac etiam dictæ Sedis Legatis, ac etiam Vice legatis in Terris eidem Romanæ Ecclesiæ mediâ, vel immediatè subjectis, aut aliis earum Governatoribus, vel Officialibus, & quibuscunque in feudum, seu Vicariatum, aut alijs quomodolibet concessis, pro tempore lapsis, & promulgatis interpositam, seu alias ad eandem Sedem etiam per viam reclamationis judicialis, vel extrajudicialis, aut nullitatis, vel recursû à quibuscunque Sententiis quorumcumque Ordinariorum, etiam extra statum Ecclesiæ, hætenus devolutæ sunt, & in posterum devolventur.

Eas videlicet, in quibus non agitur ultra summam ducentorum ducatorum aut de Camera, aut de re, verum prædictæ summæ valoris non excedente, seu quæ inter, & contra Mercatorem

caiores dictæ Curie pro quibuscunque negotiis ad quamcunque summam ascendunt, & pro Notariis ipsius A. C. ac inter, & contra ipsos, & eorum familias pro tempore vertuntur, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii, solâ veritate inspectâ, & manu regiâ, absque observatione terminorum, qui de stylo, seu ordinatione palatii Apost. aut aliâs observari consueverunt, etiam privativè quoad alia Tribunalia.

Aliâs verò summam prædictam, aut illius valorem excedentes, & inter, & contra alios, quam Mercatores vertentes, servatis servandis, & aliâs summarie, prout in Beneficialibus, E.

OBSERVATIONES.

- A** **C**ausa, ut Tullius dixit, est res habens in se controversiam in dicendo positâ, cum certarum personarum interpositione, *Glos. in l. 1. §. adhiberi, in verbo, litibus, ff. de Test. & in l. litis, ff. de verb. signif. in l. causus, vel lites, in verb. causus, C. de transact. Oldrad. conf. 316. n. 3. vers. unde Tullius dicit.*
- 2** Accipitur autem causa strictè, & propriè, & largè: strictè, & propriè accipitur pro facto, obligatione, vel alio iure, quod in iudicio proponitur: largè verò pro controversia judiciali, *Bald. conf. 106. Proponitur in princ. lib. 2.*
- 4** Et differt Caula à Lite & Quæstione: nam Caula dicitur, dum proponitur, etiam ante litem contestatam, post tamen ortam controversiam, *Bart. in l. causus, n. 1. & seq. C. de transact. Mandos. ad Roman. conf. 412. sub n. 8. in verbo, dicitur, ubi de communi.* Lis verò seu Quæstio Judicialis non dicitur, nisi post litem contestationem, prout de lite tradit *Bart. in d. l. causus, n. 1. & seq. C. de transact. per text. in c. ex parte v. s. r. il primo, de verb. signif. & in auth. qui semel. C. quomodo, & quand. iud. Ang. conf. 195. n. 2. vers. descendendo, ubi quoad hoc est rex, melior, qui sit in Jure Civili, l. cum & iudices, §. fin. vers. fin autem causa adhuc pendentes, C. de jur. cal. & de quæstione tradit *Rom. conf. 412. n. 8.**
- 5** Caula verò judicialis ordinata est idè, quod iudicium ordinarium, quod est illud, in quo exquisito, & solemnî Juris ordine servato proceditur, in quo libellus, litem contestatio, publicatio processûs, conclusio in causâ, & aliæ solemnitates iudicialiæ requiruntur, de quibus in l. 1. & in *Auth. offeratur, C. de lit. contest. Maran. de ord. iud. p. 4. dist. 9. in princ. Vant. de nullit. defect. proc. n. 18.* & novissimè post alios tradit præclarissimas *R. C. Philipp. Massin. Præceptor meus olim in Ticinensi, deinde in Pisano, ac demum in Bononiensi Gymnasio ordinarij Iuris Civili Interpres primarius, ad rub. C. qui admittit, n. 927.*
- 6** Ortum duxit ordo iudiciarius à Deo in Paradiso, cum etenim Adam divinum præceptum transgressus fuisset, Deus illum citavit in illis verbis: *ubi es?* & cum illum interrogasset, & ejus exceptiones audivisset, demum contra eum definitivam Sententiam protulit, *Specul. in proem. n. 1. p. n. 15.* & cum Sententia esset inappella-

- 7** bilis, executus fuit Deus Sententiam jam latam contra Adam, dum illum postea statim de Paradiso ejecit, *Gen. c. 3. c. Adam, de pœnit. dist. 1.* prout idem fecit contra Angelos reprobos, *Rebuff. super confit. Regn. tom. 1. in tract. de Sent. execut. n. 31. fol. 187. Paz. in prax. p. 4. c. 1. n. 2.*
- 8** Et est ordo iudiciarius modus agendi, sine quo nihil rectè agitur, ut post *Bald. in tract. de Schismat. col. 3.* tradit *Maran. de ord. iud. in proem. n. 5. & seqq.*
- 9** Estque inventus ordo iudiciarius ingenio Majorum nostrorum, & ob id nullatenus prætermittendus, sicut etiam ordo naturæ, aut institutionis divinæ prætermitti non potest, *Bald. in Auth. hoc amplius, in fin. n. 10. C. de fideic.*
- 10** Etenim ubi non est ordo, ibi est confusio, & nihil boni emergit ubi ordo deficit, *Maran. de ord. iud. in proem. n. 1.*
- 11** Ordinis iudiciarii fundamentum est Citatio, *Vant. de nullit. defect. proc. n. 27. Rot. dec. 4. n. 25. p. 7. recent.*
- 12** Consistitque ordo iudicii propriè in his, quæ aguntur inter litem contestationem, & sententiam, non autem antè, aut post, *Specul. in prohem. 2. par. n. 3. vers. ordo autem. 10. And. ad specul. de prepar. iud. sub n. 9. lit. I. in fin.*
- 13** Quinimò ordo iudicii consistit in libello, litem contestatione, juramento calumniæ, descriptione dictorum Testium, illorumque publicatione, & Sententiæ in scriptis à Iudice sedente prolatione, *Glos. in l. prolatam, verbo solitum, C. de sent. Maran. de ord. iud. p. 4. dist. 9. nu. 1. Vant. de nullit. defect. proc. n. 16.*
- 14** Est autem ordo iudiciarius circa substantialia ad eò servandus, ut sententia in causis ordinariis lata, juris ordine non servato, sit nulla, *Glos. in d. l. prolatam, in verbo, solitum. ibi Barr. C. de sent. Maran. de ord. iud. dist. 9. n. 1. Vant. de null. defect. proc. d. n. 16. cum plurib. seqq.*
- 15** Et non solum ordo iudiciarius non debet omitti, sed nec etiam præposterati in his, quæ sunt de substantia, aliâs præposteratio reddit actum nullum, ut ultra præallegatos tradit *Cast. conf. 321. n. 3. vers. nam præposteratio, lib. 1.*
- 16** Unde inferri potest, quòd si A. C. in ejus mandato in primis mandat, aliquem excommunicari, & postea invocari Brachium Sæculare, si primò capiatur, invocato Brachio Sæculari captura est nulla, ob perversionem ordinis non solum mandati A. C. sed etiam juris, *Cast. de conf. 321. n. 3. vers. in quantum verò, lib. 1.*
- 17** Veruntamen substantialia iudicii ordinarij, quorum omissio, vel præposteratio reddit processum, & Sententiam ipso jure nullam, sunt primò citatio, secundo libelli oblatio, tertio litem contestatio, quarto juramentum calumniæ petitum, quinto causæ cognitio, unde si processus fuit unâ die præsentatus, & statim, vel altera die lata Sententia, utique hujusmodi Sententia præcipitanter lata est ipso jure nulla, j. ex magis communi DD. opinione: sexto conclusio in causâ, septimò Sententiæ in scriptis à Iudice sedente recta prolatio, ut latè post alios, quos allegat, tradit *Vant. de nullit. defect. process. nu. 10. cum plurib. seqq. usque ad n. 46. & n. 69. & seqq.*
- 18** Sed probationes, publicatio processûs, & dilatio-

- lationes, cum potius jus partis concernant, quam constitutiones juris, non sunt de substantia Judicii, et ob id illorum omisio, vel præposterioratio non vitiat sententiam, nisi ab ea fuerit appellatum, latè *Vant. de null. defect. process. nu. 37. & seqq. usque ad n. 45.*
- 18 Cautionis verò præstatio est potius quid accidentale, cum possit omiti tam expresse, quam tacite, ut per *Vant. ubi supra, n. 46.*
- 19 Quibus exceptis, reliqua post litem contestatam non sunt de substantia ordinis judicarii, nec illorum omisio, vel præposterioratio vitiat processum, *Vant. de nullitat. defect. process. n. 47. & seqq.*
- 20 Nec etiam in reliquis omisio ordinis judicarii ante litem contestationem reddit processum nullum, ut tradit *Bart. in l. si queramus, ff. de testam. Specul. in proem. 2. par. ante tit. de præp. jud. & Bald. in auth. generaliter, nu. 17. C. de Episc. & Cler. & in Auth. contra eum rogatus, nu. 12. C. ad sen. cons. Trebel.*
- 21 Quod tamen non procedit, quando omitteretur libellus, *Specul. in d. proem. 2. par. Bald. in Auth. generaliter, nu. 17. C. de Episc. & Cler. & in d. Auth. contra rogatus, num. 12. Vant. de null. defect. process. n. 47.*
- 22 Ordo autem, & modus judicarius procedendi signanter servandus est juxta stylum loci, in quo causa ventilatur, sive coram Judice ordinario, sive delegato, *l. 3. §. fin. & ibi gloss. & DD. ff. de test. Felin. in c. fin. nu. 3. col. 6. vers. sed in his que concernunt, de cons. col. 304. Bald. in l. 1. n. 10. C. ne sit pro Pat. ubi quod hoc procedit, sive loquamur de ordine processus, sive executionis, Vant. de nullit. defect. process. n. 56. ubi de communi Cavalier, dec. 553, n. 5. Buratt. dec. 170. nu. 8. Rot. dec. 84. n. 12. par. 8. rec. non obstantibus statutis loci, ubi partes sunt oriunde, Contard. in l. unica, limit. 4. n. 10. & seqq. C. si de moment. poss. agat. Rot. dec. 330. n. 4. par. 2. divers. & dec. 305. n. 10. p. 6. recent. quamvis in decisorii attendatur locus contractus, Gloss. & DD. in d. l. tertia, in fin. ff. de testib. cum aliis cumulatis per *Vant. de nullit. defect. process. n. 56. ubi de communi.**
- 23 In Curia verò, in Tribunali A. C. in causis ordinariis sunt omnino servandi termini substantiales, juxta praxim in sequenti proximo capite tradendam, aliàs illis omisio, sententia est nulla, *Vestr. in prax. lib. 5. c. 2. n. 1. & seqq. & c. 3. Vant. de nullit. defect. process. n. 57. & seqq. Salust. Tib. in prax. lib. 2. c. 15. n. 5. vers. quorum. Aegid. dec. 27. Rot. dec. 2. nu. 1. de refer. in nov. cum aliis cumulatis supra p. 2. c. 1. n. 16. & seqq.*
- 24 Quia verò hujusmodi termini substantiales in partibus servari non solent, in Curia inolevit illud adagium: processus de partibus, ergo nullus.
- Verum ex quo non ita exactè termini substantiales servantur extra Curiam, sicut in Curia, non ideo sententia lata extra Curiam est nulla, dummodo mos regionis fuerit servatus, & Judicis substantia non fuerint immutata, & cumulatis supra p. 2. c. 1. n. 140.
- 25 Hinc, quia isti processus de partibus modicum valent, contraria causa in Rota in secunda, vel ultiori instantia, nisi constituitur, terminatio
- nos substantiales omnes in prima, seu secunda instantia coram Judicibus de partibus fuisse servatos, ne ex hujusmodi defectu sententia de partibus possint impugnari, & earum executio impediti, servantur termini substantiales prout in prima instantia, *Vant. de nullit. process. n. 66. post Aegid. dec. 74. Termin. in fin. Rot. dec. 4. de appell. in nov. quod tamen secundum Aegid. de aequitate procedit.*
- 27 Et non solum ordo servandus est in processu fabricando, & sententia ferenda, sed etiam in sententia executione, ut scilicet primò capiantur mobilia, & remota, & illis non sufficientibus stabilia, à divo Pio, *in venditione, ff. de re jud.*
- 28 Sed hic non est ordo substantialis, sed tantum concernens interesse, & jus partis, unde injustitiam, non autem nullitatem respicit, ob id debet pars appellare, aliàs executio transit in judicatum, *Mohed. dec. 7. de re jud.*
- In pluribus autem casibus ordo judicii ordinarii non requiritur, & signanter
- 29 Primò, ubicumque non requiritur libellus, nec etiam ordo judicii ordinarii est necessarius, *Bald. in c. 2. §. insuper, nu. 3. vers. modo ad propositum, de prohib. alien. feud. per Frideric.*
- 30 Secundò, non requiritur, ubi Judex procedit de facto, *Bald. ad Specul. de offic. om. iud. pauld ante fin. lib. 1. par. 1.*
- 31 Tertiò non requiritur in causa Fiscali, quando debitum est liquidum; nam tunc proceditur executivè, aliàs secus, *Bald. in l. 1. num. 2. C. quando Fisc.*
- 32 Quartò non requiritur in articulo probationis Fama, *Card. in Clem. 1. q. 7. n. 21. de offic. iudic. ord. n.*
- 33 Quintò non requiritur in notoriis, & que Lotharius, & c. de manifestis, 2. qu. 1. gloss. in l. 1. in verb. in consilio, C. qui & adversus quot. Bald. in l. Presbyteri, n. 11. C. de Episc. & Cler.
- 34 Sexiò in causis Executivis ordo est non ordo, seu non servare ordinem, *Bald. in l. 1. n. 9. & seq. C. ne sit pro Pat.*
- 35 Carteris omisio, in Rota in ultima audientia non servatur ordo quoad servationem terminum substantialem, tunc enim ordo est in Rota ordinem non servare, *Rot. dec. 123. n. 4. p. 2. r. cent. Greg. dec. 175. n. 10.*
- 36 Licet autem via ordinaria, & via executiva non sint contrarie, sed diversæ, *Castr. cons. 315. n. 1. in fin. col. 2. vers. si verò, lib. 1. Ceval. comm. contra comm. tom. 3. q. 815. n. 31.*
- 37 Via tamen ordinaria electa non potest redire ad executivam, *Buratt. dec. 208. n. 2. & dec. 502. n. 5. cum aliis cumulatis supra p. 1. c. 1. num. 117. & seqq. ubi ad hanc regulam plures fallentias aspicere licet.*
- 38 Signanter verò via ordinaria agendum est contra Tertium, etiam si ille pro suo interesse se opposuerit, *Buratt. dec. 574. nu. 2. & ibi Ferrerill. n. 12.*
- 39 Similiter etiam indebitè solum virtute obligationis Cameralis, via ordinaria, non autem executiva repetere fas est, *Buratt. dec. 130. num. 11.*
- 40 Via etiam ordinaria agendum est contra legem.

- gitarum Contradictorem habentem parem titulum, *Rota dec. 34. nu. 9. & dec. 233. n. 9. p. 5. dec. 133. n. 3. p. 6. recent.*
- 41 Hinc inter plures Provisos Apostolicos parem titulum habentes, via ordinaria est etiam procedendum, *Bart. in l. fin. nu. 21. C. de edict. Div. Adr. toll. Mohed. decif. 13. ut lit. pend. Verall. decif. 329. num. 2. par. 1. Put. decif. 313. lib. primo. in correct. Rota dec. 56. num. 3. p. 2. & decif. 366. num. 1. par. 3. recent. Greg. dec. 46. num. 6.*
- 42 Sed hoc Primò non procedit, quando quis non venit ex eadem vacatione per resignationem sed diversa per obitum, nec ex eodem fonte scilicet à Sede Apostolica, nec habet similem subrogationem, nam is non habetur pro legitimo Contradictore *Verall. det. 329. par. 1. Rota dec. 34. num. 9 & seq. par. 5. recent. ubi quod ita fuit sapientissime resolutum.*
- 43 Quod tamen non habet locum, quando uterque venit ex gratia Apostolica, & si unus veniat per resignationem unius, alter verò per obitum alterius, & unus jam fuit immisus, nam is est legitimus Contradictor ad impediendam possessionem alterius, *Rota d. dec. 366. num. 2. par. 3. recent.*
- 44 Secundò non procedit, quando quis præten- dit immisionem ad Coadjutoriam, quæ non est incomparabilis cum possessione Coadjuti: nã licet dominium alicujus rei non possit eodem tempore esse penes duos in solidum, l. *sicuti certo §. si duobus rebusculum, ff. commod. lib. 3. S. ex contrario ff. de acquir. poss. Rota in Romana Fideicommissi de Spiritibus, 17. Februarij 1645. coram R. P. D. meo Bichio, nihilominus duo possunt eandem rem diversis respectibus in solidum possidere, Rota dicta dec. 133. num. 4. & seqq. p. 6. recent.*
- 45 Denique non omitto, quod causa ordinariã non potest à Partibus effici summariã, *Card. in Clem. sepè. q. 12. n. 13. de verb. signif. Buratt. dec. 35. num. 9.*
- B Causa aut est prophana, aut Beneficialis, etenim in Rota omnis causa dicitur prophana, etiam si sit Spiritualis, excepta ea, quæ est super titulo Beneficii, quæ dicitur Beneficialis, *Verall. dec. 99. par. 1. Coccin. decif. 20. numero 1. dec. 69. num. 2. & dec. 338. num. 1. Rota decif. 43. num. 3. & num. 5. par. 5. recent. Cavalier. dec. 258. num. 2. Beltramin. ad Gregor. dec. 174. num. 7.*
- 47 Et sufficit ad hoc, ut causa sit Beneficialis, quod agatur de titulo Beneficii in re, vel ad rem, seu ad ipsum Beneficium, sive in Petitorio, sive in Possessorio, prout in casu *Clem. dispensiosam, de iud. Vitalin. in d. Clem. dispensiosam, num. 5. & num. 22. & seq. & num. 69. & seqq. de iud. Nic. Mil. in reperi. in verbo Beneficialis causa num. 25. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. in probem. §. 2. num. 65. Put. decif. 496. n. 3. lib. 2.*
- 48 Etenim *Clem. dispensiosam*, loquitur de causis super Beneficiis, aut titulo Beneficio- rum, aut tangentibus ea, prout quando agitur de aliquo, quod examinari, & decidi non potest, absque cognitione electionis, provisionis, seu tituli, *Card. in dicta Clem. dispensiosam, num. 38. quæst. 36. de iud. Cassad. dec. 3. num. 2. de iud.*
- 49 Verum an dubio causa censenda sit Beneficialis, nec nẽ, jus metumur ab Actore, cuius Petitio ob id attenditur, *Oldr. cons. 320. num. 5. & seq. vers. nec dicat aliquis Bellamer. dec. 617. Cassad. decif. 3. num. 2. de iud. & dec. 13. super Regul. Seraph. decif. 990. num. 4. Rota decif. 212. num. 6. par. 1. recent. & in Fesulana Prioratus 38. Martij 1612. coram Sanctissimo D. N. Innocentio Decimo, Beltramin. ad Gregor. decif. 174. num. 7. versic. in hac autem materia.*
- 50 Et regula est generalis, nam in omni materia, ad naturam causæ cognoscendam, jus metiri debemus ex parte Actoris, l. *prima §. 1. ff. si pars hered. per. Cassad. d. dec. 3. num. 2. Bellam. d. dec. 61. Rota d. dec. 212. n. 6. p. 1. recent. Beltram. ad Greg. d. dec. 174. num. 7.*
- 51 Hinc primo inferitur, quod si petatur Beneficium alteri unitum, causa non dicitur Beneficialis, sed prophana licet Reus illud præten- dat jure tituli collativi, *Seuerot. de Remiss. c. 17. nu. 3. Gonzal. super reg. 8. in probem §. 2. num. 67. Seraph. decif. 1355. n. 7. & seqq. Gregor. dec. 335. num. 14. & dec. 562. num. 2. Cavalier. decif. 472. num. 4.*
- 52 Sed hoc non procedit quando Vnio est temporalis ad vitam, quia tunc titulus Beneficii non extinguitur, sed bene quando Vnio est perpetua, *Gonzal. super reg. 8. d. §. 2. num. 67. Cassad. d. dec. 3. num. 1. & 3. de iud. Seraph. dicta dec. 1355. num. 8. & seqq. Cavalier. d. dec. 472. num. 4.*
- 53 Tertio inferitur, quod quando agitur de proprietate Beneficii, causa non dicitur Beneficialis, *Gloss. in Clem. 2. in verbo Beneficii, & ibi Card. quæst. 8. num. 15. & Vitalin. num. 24. & seq. de iud.*
- 54 Tertio inferitur, quod quando agitur de Decimis causa non est Beneficialis, *Seuerot. de Remiss. d. c. 17. num. 3. Bellam. d. dec. 617. Cavalier. dec. 258. num. 1. Greg. 174. num. 1. & ibi Beltramin. num. 7.*
- 55 Quarto inferitur, quod ubi agitur de Pensione, causa non est Beneficialis, sed, prophana, *Seuerot. de Remiss. d. c. 17. num. 3. Gigas de pens. q. 99. nu. 7. & quod, ubi agitur de invaliditate pensionis, ob non expressionem veri valoris, causa reputetur prophana, tradit Ferentill. ad Buratt. dec. 369. num. 7.*
- 56 Quinto inferitur, quod causa pensionis Beneficii non est Beneficialis, *Milis, in reperi. in d. Verb. Beneficialis, nu. 25. vers. sed si agitur, sed tamen cum sit annexa causæ Spiritualis, est cognoscenda coram Iudice Ecclesiastico, non autem coram Sæculari, prout de communi testatur Rota decif. 305. nu. 7. post cons. crimin. Farin. lib. 2.*
- 57 Sextò inferitur, quod quando agitur de privatione Beneficii ob delictum commissum, causæ non dicitur Beneficialis, *Put. dec. 66. & dec. 396. num. 3. l. 2. Rota dec. 766. n. 1. par. 3. lib. 3. divers. Coccin. dec. 42. num. 5.*
- 58 Sed hoc primò non procedit, quando ageretur ad canonizatione Gratia sui regressus, ob non solu-

- solutionem Pensionis, nam tunc causa est Beneficialis, *Pur. decif. 66. lib. 2. Rota d. decif. 766. par. 3. lib. 3. divers.*
- 59 Secundò non procedit, quando petitur, quod quis amovetur, & Beneficium sibi adjudicetur, quia licet lis super privatione non faciat Beneficium litigiosum, ex quo causa est prophana, secus tamen est, si Petitio, seu etiam Sententia continentia in se etiam adjudicationem, *Pur. dec. 496. n. 1. & seqq. lib. 2. Coccin. dec. 42. n. 3.*
- 60 Septimò inferitur, quod quando Reus impugnat Sententiam in causa Beneficiali latam cum condemnatione expensarum, solum propter Expensas, licet Expensae non sint causa litis, attenditur tamen origo causae, & Jus memur ab Actore, & ob id causa dicitur Beneficialis, *Oldr. d. conf. 320. n. 5. & seq. vers. nec dicat aliquis.*
- 61 Octavo inferitur, quod si quis dicat aliquam numquam fuisse assecutum Beneficium, & ob id petat illud sibi conferri, causa dicitur Beneficialis, *Coccin. dec. 42. n. 1.*
- 62 Nono inferitur, quod si quis dicat, aliquem obtinuisse Beneficium, sed postea fuisse illo privatum, vel privandum, causa est prophana. *Coccin. dec. 42. num. 2.* Secus si petatur aliquem privari Beneficio, & illud sibi conferri, tunc enim causa est Beneficialis, *Pur. d. decif. 496. num. 1. & num. 3. lib. 2. Coccin. decif. 20. num. 2. & decif. 42. n. 2. & seq.*
- 63 Causae autem Beneficiales sunt de sui natura in Romana Curia tractandae, ad quam devolvuntur, quia ibi melius, quam alibi, examinantur, & expediuntur *Gonzal. super reg. 8. in probem. §. 2. num. 60. Rota decif. 36. num. 2. de Appell. in nov.*
- 64 Signanter autem hujusmodi causae ad Romanam Curiam devolvuntur & sunt in ea tractandae in gradu appellationis, *Rota dec. 124. n. 3. par. 6. revert. servata tamen forma Clement. causam, de elect. Marches. de Commiss. appell. in caus. Benef. par. 1. c. 7. num. 10. fol. 281. Rota d. dec. 36. n. 2. de Appell. in nov.*
- 65 Et non solum in Romana Curia, sed etiam in Rota hujusmodi causae committi debent, dummodo ad Papam fuerit provocatum, Parte praesente, vel saltem appellatione Parti absenti intimata, juxta formam d. *Clem. causam de elect. Marches. de Commiss. in caus. benef. d. p. 1. c. 7. n. 34. fol. 283.* quae tamen quidem d. *Clem. causam* in Beneficialibus tantummodo procedit, *Bart. in l. 4. §. Prator ait, num. 9. ff. de dam. infect. Seraph. dec. 1123. num. 2.*
- 67 Quinimo, si in prima instantia causae Beneficiales coram Ordinario, aliquo respectu, committi nequeunt, sunt utique committendae in Rota, ubi melius quam alibi tractantur, & expediuntur, *Marches. de Commiss. appell. in caus. benef. d. p. 1. c. 7. num. 41. fol. 284.*
- 68 Unde regulariter dici solet causa Beneficialis, ergo Rotalis, *Gonzal. super reg. 8. in probem. §. 2. n. 60. Marches. de Commiss. appell. in caus. benef. p. 1. c. 7. num. 1. fol. 280. & n. 32. fol. 283. & de Commiss. super Attent. par. 2. c. 2. num. 123. fol. 29. Vestr. in Prax. lib. 3. c. 9. num. 1. & 2. Rota decif. prima, num. 2. & ibi Papaeon, num. 4. de elect. in nov.*
- 69 Et merito, quia istae causae reputantur magnae & periculose, unde in illis multa specialia sunt constituta, *Rota decif. 27. num. 2. de Procur. in nov.*
- 70 Commissa verò causa super Beneficio in Rota simpliciter, illa censetur commissa tam in Petitio quam in Possessorio, nisi fuerit commissa in Possessorio tantum, *Cassad. dec. 6. num. 1. & seqq. de rescrip. Rota dec. 9. num. 1. & seqq. de caus. poss. & prop. in nov.* & tamen censetur ab initio causa in ea omne jus deductum, *Agid. dec. 662. Pur. dec. 83. num. 3. lib. 1. quos refert, & sequitur Coccin. dec. 443. num. 1.*
- 72 Verum conclusio, quod causa Beneficialis sit in Curia, & in Rota committenda, non procedit in causa parvi redditus, nam in Rota non committitur, nisi fructus Beneficii excedant valorem ducatorum viginquatorum de Camera, in Curia verò Praelato extra Rotam non committitur, nisi fructus Beneficii saltem ascendant ad annum valorem decem ducatorum auti de Camera, aliae verò infra dictam summam ducatorum decem remittuntur ad partes, juxta Praxim superius traditam. *par. 1. cap. 13. num. 375. & seqq.*
- 73 Ceterum in Romana Curia in Beneficialibus mortuo Reo, proceditur contra interesse putantes per Contradictas ad effectum adjudicationis, & relaxationis Sequestri, nec est ulterius citandus Procurator Defuncti, etiam dominus litis effectus, *Vant. de nullit. defest. in habil. num. 172.* ubi quod ita fecerat Praxim, *Vestr. in Prax. lib. 4. cap. 4. num. 12. Rota dec. 8. ut lit. pen. in nov.*
- 74 Et similiter mortuo Actore potest Reus per Contradictas procedere ad effectum obtinendi absolutioem, *Vestr. lib. 14. c. 4. num. 12. Cassad. dec. 1. num. 1. de Sent. & re iud. nam tamen in Beneficialibus per mortem Principalis expirat mandatum Procuratoris, etiam domini litis effectus, lib. 4. c. 4. num. 12. Cassad. dec. 2. num. 3. de Appell. ubi quod ita est in practica.*
- 76 Haec tamen non vendicant, sibi locum in prophanis, in quibus citari debet Procurator dominus litis effectus, vel eo non existente, citandi sunt Haeredes, si qui sint, alias dandus est Curator Haereditati jacenti, *Vestr. d. lib. 4. c. 4. num. 43. juxta Praxim superius traditam, par. 1. cap. 3. num. 4. & seqq.*
- 77 Verum, quando agitur de causa, quae nec, ut supra, Beneficialis, nec etiam Ecclesiastica, ut infra, dici potest, illa extra Statum Ecclesiasticum signanter potest cognosci à Judice Ecclesiastico.
- 78 Primò per viam Denuntiationis Evangelicae prout de causa vertente inter Regem Francorum, & Regem Angliae tex. in c. novit. de iud. Gloss. in cap. licet exsuscepto, in verbo vacante de foro compet.
- 79 Secundò, quando Judices Saeculares non exhibent Justitiae complementum d. cap. licet exsuscepto, in princ. ibi dummodo Consules, ubi Gloss. in verbo vacante, de foro compet. nam Ecclesiasticus supplet illorum negligentiam, c. extranissus de foro comp. Rot. dec. 8. n. 2. p. 4. recent.

80 Tertiò, causa Pia, nam iudex Ecclesiasticus iudex causarum Piarum, *Tirag. de priv. pia caus. priv. 149.*

81 Quartiò, ubi agitur de Crimine Ecclesiastico prout de Simonia, Ufura, Sacrilegio, & similibus *cap. quoniam de usur. c. 16. quest. 2. & c. nulli licet, 12. q. 2. Glos. in cap. licet ex suscepto, in verbo vacante, de for. comp.*

82 Et potest iudex Ecclesiasticus procedere ex Officio, ubi agitur de periculo Animarum, *Innoc. in c. ad nostram, il secundo, de iur. iur. Abb. in c. tuam, num. 12. de ord. cogn. Feder. de Sen. conf. 300. Alex. conf. 69. n. 3. lib. 7. ubi alios allegat. Marant. de ord. iud. p. 6. princ. n. 135.*

83 Quintò, causa annexa, & accessoria Spirituali licet enim illa sit temporalis, de ea tamen cognoscit Ecclesiasticus, *quando de iud. Glos. in c. licet, il primo, in verbo vacante, de for. comp. Alex. de Nevo in c. de prudentia, num. 2. de don. int. Vir. & Vxor. Barbof. in collect. Decret. lib. 2. tit. 2. cap. 10. num. 7. Rot. dec. 305. n. 7. post. conf. crim. Farin. lib. 2. cum aliis cumulatis per Ferentill. ad Burret. dec. 780. n. 15. & seq.*

84 Sextò, quando iudex seculari non invenitur, licet ex suscepto, ubi *Glos. in verbo vacante de for. comp. prout i vacante imperio, nam tunc Papa succedit in administratione, Peregr. de iur. Wisc. art. de his, qui iur. fide. hab. n. 35. fol. 15. Barbof. in collect. Decret. lib. 2. tit. 2. c. 10. n. 5.*

85 Septimò, causa spectans ad forum Ecclesiasticum cum Laicis etiam Reis, prout in causa Rusticorum, Servorum, & Colonorum Ecclesiarum, & similibus, *l. 2. c. de Episc. & Cler. l. si quis, c. ubi caus. fidei, vel Div. dom. Homin. eius agantur, c. iudicatum, dist. 89. cap. Ecclesiarum Servos 12. q. 2. c. nullus, ubi Abb. de foro compet. Specul. compet. iud. adit. §. 1. nu. 27. vers. vigesimus septimus lib. 2. ubi quod hoc potest intelligi super rebus, quas ab Ecclesia tenent, Alex. conf. 79. num. 1. lib. 1.*

87 Octavò aliis omittis, ubi est contentio de iurisdictione inter Iudicem Ecclesiasticum, & Secularium, nam tunc solus iudex Ecclesiasticus cognoscit, tanquam Major, an sua sit iurisdictione ob maiorem illius auctoritatem, *Oldr. conf. 83. Bntr. in c. ceterum, col. 2. num. 9. de iud. Dec. in c. Pastoralis, n. 9. & seq. de rescrip. l. a. in l. 2. n. 19. ubi de communi, ff. si quis in ius voc. non ser. & alij quos refert, & sequitur. Covar. pract. quest. cap. 33. num. 1. Innoc. & alij quos refert, & sequitur. Bellec. disquis. Cler. sub tit. de sau. Cler. real. §. 5. n. 129. & sau. Cler. pers. §. 14. n. 3. ubi de veriori, & turtiori, Mascard. de prob. conclus. 689. num. 7. & segg. Farinac. in prax. de inquisit. p. 1. q. 8. num. 33. vers. & generaliter, Ofasc. dec. 103. n. 4.*

88 Nonò, & eo magis causa Ecclesiastica, vel spiritualis, nam iste sunt cognoscenda à Iudice Ecclesiastico, *c. decernimus, de iud. cap. bene quidem & cap. denique, dist. 96. c. continua, c. relatum, cap. si qua causa, & c. placuit, il secundo, 11. quest. 1. cap. tuam de ord. cogn. l. actor, & c. causam il secundo, qui fil. sint legit. Capyc. dec. 7. Franc. dec. 52. in prin. dec. 312. & dec. 512. Rota dec. 42. num. 1. p. 6. recent.*

89 Et causas ecclesiasticas jubet Apostolus ad ecclesiam deferri, & ibi terminari, & quod

causæ Ecclesiasticæ sint à Iudice Ecclesiastico determinandæ, nullus umquam Orthodoxus dubitavit, *Rota dicta dec. 42. num. 4. & num. 3. par. 6. recent.*

90 Causæ autem Ecclesiasticæ dicuntur causæ pertinentes ad forum Ecclesiasticum, sive illæ sunt Spirituales, seu illius annexæ, sive Civiles, sive Criminales, sive mixtæ, *Lap. alleg. 70. num. 3. vers. ad secundum, prout de causa Civili, vel Criminali, vel mixta est, tex. in cap. tua, de Proc. & tradit etiam Bald. conf. 226. numero 2. lib. tertio.*

91 Causa Civilis est, quando agitur principaliter de pœna applicanda Parti. *Bald. d. conf. 26. num. 2. lib. 2. Mandos. in Glos. facult. A. C. in verbo in Civilibus, sub lit. A. Marant. de ord. iud. p. 4. dist. 1. num. 5. vers. dicitur, & sic dicitur Civilis, quando agitur de Crimine civiliter, & Sententia fertur civiliter, Rota decis. 19. num. 1. de iud. in antiq. & dicitur etiam Civilis, non Criminalis, quando non agitur ad pœnam privationis, vel Fisco applicandam, Rota decis. 113. num. 1. post consilio Farinac. lib. 2.*

92 Causa verò merè Civilis dicitur, quando agitur de aliquo interesse Civili civiliter, prout de rei vindicatione, de pecunia, & similibus juxta text. in cap. pen. & cap. fin. de libell. oblat. Lapsus dicta allegat. 79. numero 3. versiculo quadam sunt.

93 At causa Criminalis dicitur, quando agitur principaliter de pœna applicanda Fisco, *Bald. dicto conf. 226. n. 2. lib. 3. Mandos. in d. Glos. facult. A. C. in verbo, in Civilibus lit. A.*

94 Causaque dicitur merè Criminalis, quando agitur directè de Crimine, *cap. veniens, & cap. super his, de accusat. Lap. dicta alleg. 70. num. 3. vers. quadam, & quod fuit habita pro tali à Signatura, Rota decis. 55. num. 6. par. 5. recentior.*

95 Mixta verò dicitur causa, quando agitur de crimine civiliter, *cap. tua in fin. de Proc. Lap. dicta allegat. 70. num. 3. vers. quadam, vel quando agitur de pœna applicanda Parti, & Fisco, Clarus in §. fin. questione prima, vers. Tertius est casus.*

96 Inter has causas sunt quædam præjudiciales, quæ tripliciter considerari possunt, sicut tribus modis una est alteri præjudiciales.

97 Primò scilicet ratione status Personæ, prout quando agitur de statu alicujus, tunc enim ratione status causa præjudicat, vel præjudicare potest aliis causis similis status, & ob id dicitur agi de magno præjudicio, ac de is causis præjudicialibus loquitur text. in §. præjudiciales, & ibi l. a. n. 13. Infit. de act. Bart. in l. fundum, n. 4. ff. de except. Coccin. dec. 308. n. 7.

98 Secundo, ratione majoritatis, & præheminentia Causæ majores sunt præjudiciales aliis minoribus, quod contingere potest dupliciter. Primò in causis so contingentibus propter quale quale præjudicium, prout est petitio Hereditatis lib. fin. c. de pet. Hæred. nam i pendente hoc judicio universali; ob ejus præheminentiam, & nobilitatem, & alia judicia particularia differuntur, *Bart. in dicta l. fundum, num. 4. versic.*

99 Et causas ecclesiasticas jubet Apostolus ad ecclesiam deferri, & ibi terminari, & quod

- secundo est principalis, ff. de except. & bene explicat Ias. in d. §. praeiudicialis, n. 4. & seq. Instit. de. act. Coccin. d. dec. 308. n. 7.
- 100 Secundo potest contingere in causis se nullo modo contingentibus, l. ult. c. de ord. iud. ubi causa Criminalis, licet nihil habeat agere cum Civili, huic tamen praeiudicat, dum prius de Criminali cognoscitur, ob eius praeherentiam, & maioritatem, & superfedetur in Civili Bart. in d. l. fundum, n. 4. vers. uno modo, ff. de except. Ias. in d. §. praeiudicialis, n. 4. Instit. de. act. Seraph. dec. 571. n. 3. & seq. & dec. 620. Coccin. d. dec. 308. num. 8.
- 101 Tercio ratione contingentiae, prout quando causae se invicem contingunt, & Sententia in una lata patit praeiudicium, vel exceptionem rei iudicatae in alia, Bart. in d. l. fundum, n. 4. Ias. in d. §. praeiudicialis, n. 1. vers. primo modo, & n. 2. Coccin. d. dec. 308. n. 7.
- 102 Verum conclusio, quod causa criminalis, uti Maior, ob eius praeherentiam, prius cognosci & terminari debeat, Primo non procedit quando causa est Signatura commissa, cum clausula Confesso quod causa Civilis praeiudicat Criminali, nam situnc causa Civilis illi praeiudicat, inhibendum est Iudici Criminali, ne pendente iudicio Civili ad ulteriora in causa Criminali procedat, ex quo enim adest Commissio cum clausula Confesso, quae dat formam, non est ulterius querendum Maioritate causa Criminalis, sed solum an causa Civilis illi sit praeiudicialis, Coccin. dec. 123. n. 1. & seqq. & 21. & dec. 465. nu. 2. Rot. dec. 217. nu. 1. & seq. post. conf. Farin. lib. 2.
- 103 ubi ¶ quod hoc procedit etiam si causa Criminalis sit prius intentata, Buratt. decif. 34. nu. 1. & seq. Cavalier. dec. 443. nu. 6. ubi quod attento praefato scripto Signaturae hoc procedit, non obstante Reformatione Sanctissimi disponente, quod si A. C. cognoverit adeste suspicionem Crimini, acta remittantur ad iudicem ordinatum, qui causam Criminalem Civili praeiudicalem prius terminet.
- 104 Secundo non procedit, quando totum ius causa Civilis non consistit in Testibus, seu probationibus accusatis, tunc enim non est in Civili superfedendum, sed procedendum ad ulteriora, Afflic. dec. 220. n. 2. Rota dec. 206. nu. 2. par. 2. divers. Buratt. dec. 47. num. 1. & dec. 69. in princ.
- 105 Tercio non procedit ad effectum, lite pendente non possit in causa Civili peti Maturentio, etiam coram Iudice Civili, Coccin. dec. 434. num. 3. & seq.
- 106 Quarto non procedit, quando querela fuit data post relaxatum Mandatum, nam nec etiam tunc causa Criminalis facit superfederi in Civili, nisi manifeste constet de falsitate, Afflic. dec. 229. in princ. Buratt. dec. 47. num. 6. & dec. 69. num. 1.
- 107 Causa vero Civilis tunc dicitur praeiudicialis Criminali, quando Sententia lata in Civili patit exceptionem rei iudicatae in Criminali Rot. dec. 201. nu. 1. post. conf. Farin. lib. 2. Cavalier. dec. 443. num. 3. Buratt. dec. 415. & dec. 662. nu. 2. Ferentill. ad Buratt. d. dec. 43. nu. 3. at ¶ quando Sententia lata in una causa non patit exceptio-
- nem rei iudicatae in alia, non potest dici una alteri praeiudicialis, Rota dec. 434. num. 1. par. 2. recent.
- 109 Vel quando Sententia ferenda in causa Civili potest patere exceptionem rei iudicatae in Criminali, nam possibilitas sufficit, Rota dec. 217. num. 1. & seq. post. conf. Farin. lib. 2. Cavalier. decif. 443. n. 2. & dec. 475. n. 3. Buratt. decif. 415. n. 1. & dec. 944. n. 1. & seq.
- 110 Vel quando resoluta causa Civili resolvitur Criminalis, Coccin. in dec. 123. num. 3. Rot. dec. 201. num. 1. post. conf. Farin. lib. 2.
- 111 Vel denique quando non possunt, nisi ferri Sententiae contrariae a diversis iudicibus, quod absurdum est evitandum, Rota d. dec. 201. n. 2. post. conf. Farin. lib. 2. & dec. 579. n. 1. circa med. par. 4. recent. Cavalier. dec. 475. num. 4.
- 112 Si igitur causa civilis est praeiudicialis Criminali, & sit prius intentata Civilis, utiq; cognosci debet prius de ea Civili, & ad contrarietatem evitandam, superfedendum est in Criminali, Coccin. dec. 123. n. 7. & 20. dec. 201. nu. 3. & num. 6. post. conf. Farin. lib. 1. & dec. 579. n. 1. par. 4. recent. Cavalier. dec. 98. n. 11. dec. 443. num. 4. & dec. 130. num. 1.
- 113 Ubi cumque autem causa Civilis, & Criminalis non possint unico contextu terminari, quando oriuntur ex eodem fonte, una finita potest ad aliam procedi, si tendat ad diversum finem secus si ad eundem, Maran. de ord. iud. par. 4. dist. 1. n. 6. & seqq. sol. 327. Coccin. dec. 123. n. 6. ne contrariae Sententiae sequantur, quod est evitandum, Imoc. in cap. cum contingat. num. 3. vers. & ergo, de offic. Deleg. cum aliis quos sequitur Coccin. dec. 123. nu. 6. vers. post.
- 114 Causae vero Spirituales sunt causae Matrimoniales Legitimationis, Ufurarum Sacilegii, Simoniae & similes, de quibus cognoscit iudex Ecclesiasticus, Gemin. conf. 66. n. 2. & seqq. vers. quaedam sunt praeiudiciales.
- 115 In tantum autem causa Matrimonialis est Spirituality, ut enim in Possessorio coram Iudice Ecclesiastico cognosci debeat, cum habeat ad mixtam causam Spirituality, ex allegatis per Ferentill. ad Buratt. dec. 780. n. 18.
- 116 Causa etiam Decimarum dicitur Spirituality, cap. literas de iur. cal. Lap. alleg. 70. num. 5. vers. aliquando.
- 117 At causae inter Spirituales sunt causae Fidei, Sacramentorum, & similes, Lap. d. alleg. 70. nu. 5. vers. puro.
- 118 Causa vero Ius patronatus, possessionis rei Spirituality, quae trahit ad se causam temporalitatis Decimarum datarum in Feudum Saecularibus, & similes, licet non sint causae Spirituales, sunt tamen annexae rebus Spiritualibus, ideo sunt coram Ecclesiastico cognoscendae, lat. Ferentill. ad Buratt. dec. 780. n. 15. & seqq. & Rot. dec. 43. n. 12. & seqq. p. 6. recent.
- 119 At causae super bonis Emphyteuticis, Ecclesiasticis, licet non sint Spirituales, vel illis annexae, tamen sunt causae Ecclesiasticae, de quibus ratione directi domini, connexitatis illius cum domino, Iudex Ecclesiasticus cognoscit, cap. de vrnimus, de iudic. cap. bene quidem, & cap. denique, dist. 96. cum aliis cumulatis per Ferentill. ad Buratt.

- Butt. *decis* 780. n. 11. & *seqq.* & n. 19. *Rot. dec.* 42. n. 1. & *seqq.* par. 6. *recem.*
- 120 Similiter licet pensio non si res Spiritualis nec illi annexa, causa tamen pensionis est Ecclesiastica & debet à Iudice Ecclesiastico cognosci, quia cum pensio sit imposita à Papa, & concessa per litteras Apostolicas, & non solventi sit imposita poena censuratum, & privationis beneficii, cognitionis istorum omnium Iudex secularis ex incapax, *Gig. de Pens.* q. 99. n. 13.
- 121 Cause autem spirituales, & personæ Clericorum, quoad fori privilegium, pari passu ambulant *Rot. dec.* 98. n. 3. par. 3. *recem.*
- 122 Proinde inferitur, quod pendente causa Hereditatis coram Iudice laico, si opponatur exceptio natalium, & sic oritur incidens Spirituale, debet huius exceptionis præjudicialis cognitio remitti ad Iudicem Ecclesiasticum, *cap. lator, ubi DD. qui Fil. sint legit.*
- 123 Et, dicta causa natalium pendente, debet Iudex laicus superferre in causa hereditatis, & expectare finem natalium, *cap. tuam, de ord. cognit.*
- 124 Et Iudex Ecclesiasticus, si excipiens non probet, suam debet moderari inhibitionem, & intimare Iudici seculari, ut ob causam natalium non dimittat procedere in causa Hereditatis, *d. cap. dator, qui Fil. sint legit.*
- Observatio.*
- 125 Cognitio Clericatus, de quo agitur, est remittenda ad Iudicem Ecclesiasticum, Quia ita causa spirituali, vel quasi, Iudex laicus non habet jurisdictionem principaliter, nec incidenter *cap. si Iudex laicus, ubi gloss. in verbo, Spirituale, de Sent. excomm. in 6. cap. 2. & cap. quanto de iud. Bart. in l. quoties, C. de iud. Socin. in cap. proposuisti, num. 43. de for. compet. Rolan. conf. 4. num. 20. & n. 33. lib. 1. & conf. 12. n. 15. num. 24. & n. 38. & *seqq.* lib. 2. Alex. de Nevo conf. 56. num. 16. & per tot. Gemin. conf. 66. n. 1. & *seqq.* Gratian. *discept.* 19. num. 13. & *seqq.* & per tot. Carol. de Grassi. de effect. Cleric. effect. 2. n. 1257 & num. 1270. Squillan. de privil. Cleric. cap. 7. num. 25. vers. ad quem autem, *Rota dec. 3. Sentent. excomm. in nov.**
- 126 Præsertim cum Articulus habeat questionem iuris, vel etiam facti, & iuris mixtum, Carol. de Grassi. d. effect. 1. n. 407. Squillan. de privil. Cler. cap. 8. num. 66.
- 127 Et eo magis cum Ordinarius alias judicialiter admiserit d. Clericum ad privilegia Clericalia, unde multo minus potest Iudex laicus cognoscere de iustitia, & validitate sententiarum, & Decreti ejusdem Ordinarii, per tot. annos in iudicatum transacti, cum teneatur observare res ab Ecclesiastico iudicatas, *cap. fin. de except. in 6. ut idem tradunt, Anchar. Franc. Gemin. & alij Bald. in l. 1. n. 3. de execut. rei iud. & in l. si qua, num. 7. C. de Episc. & Cler. Feder. de Sen. conf. 129. Franc. dec. 512. nu. 4. & *seqq.**
- 128 Et cum Iudex Ecclesiasticus sit maior seculari, *cap. solit. de maior. & obed. cap. denique dist. 96. Clem. Romani de iur. iur. Rot. in Osen. Penitentiaria, 10. April. 1598. coram bo me. Card. Blanchetto, apud Theod. de Rub. post Sing. ad dec.*
- 129 Penite, ubi + Ecclesiasticus Major apposuit manus, minor te ingerere non potest, nec debet
- cap. cum inferior, de maior. & obed. cap. cum veni. sent. ubi Abb. Dec. & alij, de iud. Feder. de Sen. conf. 115. num. 1. Neviz. conf. 44. n. 13. Marches. de Comm. miss. in par. 1. cap. 3. num. 59. fol. 157. Rota dec. 103. num. 3. par. 2. divers. præsertim + in re de sui natura Ecclesiastica, cuius Laici sunt incapaces cap. contingit, ubi Gloss. de Arbit. c. 2. ubi Gloss. in verbo, Laici, & Abb. & alij, de iud. sicut dependentium, & annexorum. cap. quanto, ubi Abb. & alij, de iud.*
- 131 Et quando aliquid conceditur, vel prohibetur, concessio, vel prohibitio trahitur ad omne id, per quod pervenitur ad illud, l. cum principale ff. de reg. iur. Bart. in l. 2. n. 6. ff. de iur. om. iud. Marches. de Commiss. super union. par. 2. cap. 5. §. 1. n. 13. fol. 250.
- 132 Nec relevat, quod hodie non agatur contra dictum Clericum, sed contra Laicum, Quia cum coram Iudice seculari orta fuerit questio Spiritualis, & incidenter controversatur d. Clericatus, Iudex Laicus debet huiusmodi incidens spirituale remittere ad Iudicem Ecclesiasticum, & expectare donec illud decidatur, *cap. tuam, de ord. cog. cap. lator, & cap. causam, il secundo qui Fil. sint legit. Bero conf. 117. n. 4. & n. 9. vers. præterea, lib. 3. Rolan. conf. 4. num. 21. lib. 1. Genuen. in Prax. Archiepisc. cap. 77. Capye. dec. 7. Franc. dec. 52. in princ. dec. 312. & dec. 512. Gamma dec. 194. num. 2. ubi quod ab hac communi opinione non est in iudicando recedendum, & quod fuit iudicatum, & rursus dec. 207. num. 5. Franc. dec. 551. n. 1. & per tot. par. 4. Rot. dec. 200. n. 1. & n. 10. & *seqq.* p. 2. *div.**
- 133 Nam Laicus est incapax istius incidentis questionis merè spiritualis, *Butt. in cap. tuam, num. 6. de ord. cog. & incapax ex toto genere, Card. in d. cap. lator, in ult. oppos. num. 4. Fil. sint legit. cum aliis, quos cumulat, & sequitur Franc. d. decis. 551. num. 9. p. 4. & actu, & habitu Abb. in d. cap. lator. in Gloss. fin. num. 7. & tam principaliter, quam incidenter, Angel. in l. quoties, num. 2. C. de iud. ubi quod ita quotidie praticatur, & non solum de iure Canonico, sed etiam de iure Civili, l. omni in novatione, C. de Sacrosanct. Eccles. Bart. in l. quoties, C. de iud. & + inhabilis defectu personæ nec possit fieri habilis ex consuetudine, Bellamer, in d. cap. tuam, num. 2. & num. 8. & *seqq.* de ord. cog. & processus coram eo fabricatus super Articulo Spiritualis non valet etiam parte consentiente, Socin. in d. cap. proposuisti, num. 45. vers. com-*
- 136 petit enim, de for. Compet. idque + ratione inconvincibili, quia privatus, sive consentiens sive negligens, sive contumax, nullam potest dare jurisdictionem Spiritualem Iudici laico, nec principaliter, nec incidenter, nec alias quomodolibet, l. privatorum, C. de iur. om. iud. Butt. in cap. significasti 38. nu. 24. de offic. Deleg. Ias. in l. si per errorem. n. 5. ff. de iur. om. iud. Bart. in l. 2. nu. 11. & ibi Bald. n. 11. Ias. n. 39. vers. tercio limita, ff. si quis in eius voc non ier Socin. in d. cap. proposuisti n. 43. vers. congerit Castr. conf. 2. num. 3. lib. 2. ubi de communi, & quod huiusmodi incidens remittitur ad Ecclesiasticum non obstante negligentia, & contumacia in opponendo, Maran. de ord. iud. par. 4. dist. 12. num. 12. Bellamer. dec. 25.
- 137 Consensus, & + dicere quod Privatus possit dare iurisd.

jurisdictionem in spiritualibus iudici laico, est manifestum ab illud, contra dispositionem claram sacrorum Canonum d. l. privatorum, C. de iur. omni. iud. Rimin. in l. de die, §. fin. ff. qui satisd. cog. Castr. d. conf. 2. n. 3. lib. 2. Genue. d. c. 77. nu. 3. Franc. d. dec. 55. n. 10. p. 4.

Quare articulus Clericatus dd. iudicem Ecclesiasticum fuit remissus.

Observationes.

- 138 Auditor igitur R. C. apostolica potest audire, cognoscere, & terminare omnes, & quascunque causas spirituales, Ecclesiasticas, & profanas personarum in ejus facultatibus expressarum, juxta earumdem facultatum suarum formam, & tenorem Paul. V. const. 28. Eximia, cum alijs allegatis supra p. 1. c. 1. n. 33.
- 139 Sed hoc Primò non procedit in causis de partibus in illis casibus, in quibus sunt in partibus coram Ordinariis locorum cognoscenda, ut mox dicitur.
- 140 Secundò non procedit in causis beneficiabilibus in quibus ipse A. C. regulariter jurisdictionem non habet Bellam. dec. 210. cum alijs cumulatis supra p. 1. c. 1. nu. 41. & seqq. ubi ad hoc limitationes adductas videre licebit.
- 141 Proinde causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodocunque pertinentes, etiam si Beneficiales sint, in prima instantia sunt coram Ordinariis cognoscenda, & terminanda, sic disponente sac. Conc. Trid. sess. 24. c. 20. de refor. Gabr. conf. 182. in prin. lib. 2. prout ante Concilium mandavit Papa in c. conquestus, ubi DD. de for. comp. ut ait Marches. de Commiss. appell. extr. Ro. Cur. p. 1. c. 6. n. 7. fol. 255.
- 142 Sed hoc non procedit in causis, quae juxta Canonicas sanctiones apud Sedem apostolicam sunt tractanda, vel in illis, quas ex urgenti, rationabili, quae causa, judicaverit Summus Pontifex Romanus per speciale scriptum Signaturae Sanctitatis suae, manu sua subscribendum committere, seu advocare, Concil. Trident. sess. 14. cap. 20. vers. excipiuntur de refor. Gabr. dec. conf. 182. in prin. lib. 2.
- 143 Causae autem, quae in Romana Curia sunt Canonicae sanctiones cognoscenda, sunt causae majores, & maiores in prin. de baptis. c. ut debuit in fin. de appell. c. quod translationem ubi glossa in verb. reservata de offi. leg. c. 1. & tot. cit. de transl. Pralar. Vestr. in prax. lib. 3. c. 6. n. 3. & ibi Gravata. num. 9. Mandos in form. 4. Commiss. in verbo, de sui natura, vers. causae autem, Gabr. d. conf. 182. num. 1. & seqq. Marches. de comm. avoc. caus. p. 2. §. 1. num. 12. fol. 2. 4. in quibus locis, quae istae causae majores sunt, quilibet videre poterit.
- 144 Signanter verò. Primò, Causae majores sunt ubi agitur de articulis Fidei die maiores de Baptis. glossa in d. c. quod translationem, in verbo reservata, de offi. leg. Gabr. d. conf. 181. num. 1. lib. 2. Vestr. in prax. d. lib. 3. c. 6. n. 3.
- 145 Secundò, Causae concernentes periculum Animae Vestr. d. lib. 3. c. 6. num. 3. vers. amplius, & ibi Gravata. n. 9. Marches. de Commiss. avoc. caus. d. p. 2. §. 1. n. 12. & seqq. fol. 274.
- 146 Tertio, Causae in quibus agitur de interpretatione litterarum Apostolicarum c. cum venissent, & ibi DD. de iud. Gabr. d. conf. 182. n. 14. lib. 2.

Marches. de commiss. appell. extra Rom. Cur. p. 1. n. 81. fol. 255. ubi de observantia Signaturae testatur.

- 147 Sed hoc habet locum, quando agitur de potestate, aut praedictio Papae, aut Sedis, vel de interpretatione verborum ipsius Papae, non autem quando agitur de in habilitate respectu Provisti, vel an Gratia sit obreptitia, vel subreptitia, nam hoc Secundò casu etiam Ordinarius potest cognoscere, ut ita possit non directè de privilegio, sed in directè nulla facta privilegii mentione, si nullum inferatur Papae praedictum causam terminare d. c. cum venissent, ubi DD. d. iud. Gabr. d. conf. 182. nu. 15. & seqq. quem sequuta est Rot. in Placentina Cappellania. 16. Februarii 1598. coram el me Cardinali Pamphilio seniore.

- 148 Quarto, causae Appellationum ad Sedem Apostolicam d. c. ut debuit, & aliae de quibus late Gabr. d. conf. 182. n. 2. & pluribus seqq. lib. 2.

C Curia est nomen equivocum, nam aliquando sumitur pro Tribunali seu loco, in quo jus redditur ad tex. in c. forus, de verb. signific. aliquando accipitur pro ipsius iura reddentibus ad tex. in c. Romana, in 1. resp. ibi ad Remen. est Curiam appellandum, de appell. in 6. aliquando verò pro ipsa Curia Romana, late Mandos in gloss. facult. A. C. in verb. Curia sub lit. A.

- 150 In facultatibus verò A. C. verbum, Curia, saepius pro ipso A. C. Tribunali, saepius etiam pro ipsa Romana Curia accipitur, & ex earumdem facultatum lectura patet Mandos in gloss. de facult. in verb. d. Curia sub lit. A. ubi in fine subdit quod appellatione Curiae simpliciter prolata venit per Anthonomasiam Curia Romana arg. §. sed ius quidem civile. Inst. de iur. nat. gent. & civil. & latius tradit Mandos in eadem gloss. in verbo Verbis sub lit. B.

- 152 Curia dicitur à Cura, nam Curiales potissimum Reipublicae curam habent Old. conf. 211. nu. 5 & conf. 321. n. 3. vers. dicta est & Curiales sic dicuntur, Curiae nexibus sunt obligati Old. conf. 321. n. 2. Marches. de Commiss. super Eugen. p. 2. §. unico n. 12. fol. 456.

- 154 Est autem Curia unum corpus representatum est multorum majorum aggregatione collectum Old. Conf. 211. num. 4. vers. circa primum Marches. de commiss. avoc. caus. p. 2. c. 8. §. 1. n. 17. fol. 273.

- 155 Sub nomine verò Curiae omnes, illa sequentes qui de ejus jurisdictionem existunt, Curiales sunt censendi Old. conf. 211. nu. 5. Marches. de Commiss. super Eugen. p. 2. §. 13 & seqq. fol. 456.

- 156 Sub appellatione autem Curialium comprehenduntur etiam Cardinales, & eo magis eorum Familiares Old. d. conf. 211. n. 5. vers. circa secundum, & n. 6. vers. & si haec, & conf. 253. n. 2. & seqq. versiculo secundo, & versiculo, quod autem, & conf. 321. n. 2. Marches. de Commiss. avoc. caus. p. 2. c. 7. §. 1. n. 18. fol. 273.

- 157 Romana verò Curia est caput Ecclesiae Marches. de Commiss. avoc. caus. p. 2. c. 7. §. 1. n. 19. v. quare si dubitari sol. 273. ubi quod si est contentio inter Iudicem & Ecclesiasticum, & secularem,

- 158 cuius fori sit causa, non junguntur, & nec de hoc cognoscunt isti, sed Major, & sic Romana Curia, quae est caput Ecclesiae ob eius praeheminentiam.

- minentiam, & auctoritatem *Felyn. in c. Pastoralis, n. 4. de rescript.*
- 159 *Estq; Romana Curia idem quod Sedes Apostolica, Card. in Clem. prima, n. 2. ut lit. pend. Marchef. de Commiss. appell. in Roman. Cur. p. 1. c. 5. n. 45. fol. 198. & ob id idem est Beneficiū vacante in Curia, vel apud sedem, c. 2. & c. presenti,*
- 160 *de preben. in 6. vel ꝑ causam per appellationem esse devolutam ad Romanam Curiam vel ad Sedem Apostolicam, Mandos. in Gloss. facult. A. C. in verbo Curia, sub lit. A. Rot. dec. 43. de appell. in nou.*
- 162 *In Romana Curia dicitur adesse fons Iuris, in qua residet Summus Pontifex, qui vti supremus Princeps, omnia Iura in scinio pectoris habet Card. conf. 136. in princ.*
- 163 *Estigitur Roma Curia, vbi est Papa, Innoc. in c. Ego Episcopus, circa fin. & ibi Abb. n. 6. Felin. n. 9. de Iureiur. & vbi Papa ibi Roma, ut notant Abb. & Felyn. ubi supra Mandos. in Gloss. facult. A. C. in verbo in Romana Curia, sub lit. B. & latius tradit idē Mandos. ad reg. Cancell. reg. 5. q. 2. n. 2. Vestr. in Prax. lib. 4. c. 5. n. 12. vers. addo quod, Marchef. de Commiss. appell. in Rom. Cur. p. 65. n. 45. & seqq. fol. 198.*
- 164 *Hinc Romana Curia est etiam Sedes, & Forum Cardinalium, qui sunt Collaterales Papæ Old. conf. 48. in. 2. Marchef. de Commiss. caus. Card. p. 2. §. unico, n. 31. fol. 453.*
- 165 *Officialium verò appellatione ex præscripto Urbis Stylo, omnes sequentes Romanam Curiam comprehenduntur, Mandos. de reg. Cancell. in reg. 5. q. 3. nu. 2.*
- 166 *Hinc Curiales, & Forenses omnes sequentes Romanam Curiam, five pro suis, five pro alienis negotiis, sunt sub ipsius A. C. iurisdictione prout in facultatibus ejusdem, & passim observat Praxis, & Curia.*
- D *Commissaria in facultatibus A. C. dicitur non solum causa à Signatura, prævio rescripto, Auditori Cameræ commissa Curia, ut per Rota dec. 495. n. 2. & seq. p. 3. recent. Sed etiam illa, quæ alicui Indici de partibus fuit simili rescripto delegata, quam nihilominus A. C. in alia instatia, si illam ad Curiam Romanam per appellationem aut alias quomodolibet, devolvi contigerit, poterit uti Iudex ordinarius cognoscere & sine debito terminare, ut legitur in dictis facultatibus Pauli V. d. Constit. 28. Eximia, §. & quascunque alias causas, etiam Commissarias.*
- E *In causis Beneficialibus proceditur simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, Clem. dispendiosam, de iud. hoc est sine bello, litis contestatione, & aliis solemnitatibus ordinariis, ut declaratur in Clem. sepē, de verc. signif. Coccin. dec. 443. n. 2.*
- 169 *Etenim causa Beneficialis debet esse brevior, quam litprophana, Rota dec. 25. n. 3. de Appellat. in antiq. Marchef. de Commiss. auoc. caus. par. 2. §. 1. n. 27. fol. 674. & ꝑ cito expediri debet nē detur diutina vacatio in Ecclesiæ detrimentum, Rota dec. 124. n. 30. p. 6. recent.*
- 171 *Cæterum, licet A. C. virtute ejus ordinarium facultatum, possit in omnibus causis, quantumvis ordinariis, summam ducentorum ducatorum auri de Camera excedentibus, servatis ter-*

minis, & alias summarie prout in Beneficialibus procedere.

Nihilominus ex antiqua observantia, & Praxi, rerum magistra, in dictis causis ordinariis in A. C. Tribunali requiritur Monitorium, conclusio, Sententia in scriptis, ac tela judiciaria, in proximo sequenti capite mox tradenda.

SVMMARIVM. CAP. II.

- 1 In causis valorem ducentorum ducatorum auri excedentibus, si non competat via executiva, vel summaria in Tribunali A. C. Proceditur via ordinaria, sed prout in Beneficialibus.
- 2 Causa ordinaria possunt coram A. C. introduci in qualibet instantia.
- 3 Monitorium in causa ordinaria in prima instantia coram A. C. & eius formula.
- 4 Monitorium pro petitione Hereditatis ab intestato delate, & eius Formula.
- 5 Monitorium in causa ordinaria in actione reali, & eius Formula.
- 6 Monitorium super redditione rationis administrationis Tutelæ, & Cura & eius Formula.
- 7 Adnotatio executionis Monitorii personaliter exequuti, in actis & eius Formula.
- 8 Protestatio, seu negatio Monitorii, & eius Formula.
- 9 Monitorium est in omnibus causis ab Adore verificandum.
- 10 Iura in iudiciis ordinariis admittuntur, absque aliqua clausula, Parte tamen citata.
- 11 Articuli in causis ordinariis simpliciter, & absque clausula, citata tamen Parte, admitti solent, secus in executivis, & summariis.
- 12 In causis ordinariis in responsionibus ad Propositiones, & Testibus examinandis proceditur, sicut in executivis.
- 13 In causis ordinariis Partes possunt deducere suas exceptiones competentes, & replicationes opportunas prout in aliis.
- 14 Vbiunque oritur difficultas in aliquo Articulo, solet informari Iudex in Camera in contraditorio quod servatur, tam in causis ordinariis quam in aliis.
- 15 Citatio ad libellandum in termino substantiali, & eius formula, & Processus.
- 16 Repetitio Iurium in termino ad dicendum contra producta, & eius Formula.
- 17 Citatio ad videndum reiterari, & ad Sententiam & eius Formula, & processus.
- 18 Cedula Sententie in causa ordinaria, & eius Formula.
- 19 Si Actor non probavit, fertur absolutoria ad Rei favorem, Decretum potest de Stylo extendi, etiam in pede citationis Actoris, ad favorem eiusdem Rei.
- 20 Cedula Sententie absolutorie ab impeditis & eius Formula.
- 21 Sententia absolutoria ab observatione iudicii in quibus casibus ferri solet.
- 22 Cedula Sententie absolutorie ab observatione iudicii, & eius Formula.
- 23 Contra non exhibentem libros sue administrationis potest in litem.
- 24 Citatio ad videndum reiterari, & taxari summam super